

Carles Casajuana

RETORN

Columna

CARLES CASAJUANA
RETORN

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: SETEMBRE DEL 2017
© CARLES CASAJUANA, 2017
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2288-8
DIPÒSIT LEGAL: B. 15.171-2017
FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.
CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA
IMPRÈS A: CAYFOSA

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

A través d'un amic del meu germà, vaig saber que buscaven amb urgència algú per ajudar un vell poeta que tornava de l'exili. El noi amb el qual comptaven, un estudiant de Lletres, havia arplegat la grip. Com que no ho pagaven malament i jo tenia molt de temps lliure perquè la facultat estava tancada per raons d'ordre públic, em vaig oferir a substituir-lo.

La persona amb qui havia de parlar era un tal senyor Manent, que vivia en un pis del carrer Craywinckel, a prop de l'avinguda del Tibidabo. Hi vaig anar i una senyora em va fer passar al vestíbul i em va dir que m'esperés, sense més explicacions. Feia olor de llibres vells. A la paret hi havia un quadre de tons vermellosos amb ratlles i figures abstractes.

El senyor Manent va trigar deu minuts llargs a sortir. Era un home d'uns seixanta-cinc anys, prim, amb el front bombat, els cabells planxats enrere i la mirada trista. Portava un vestit fosc i una corbata blava, i la primera cosa que em va dir, disculpant-se, va ser que no disposava de

gaire temps perquè estava amb una periodista que volia escriure alguna cosa sobre el retorn del mestre. Sense fer-me passar, em va preguntar si durant els pròxims dies podia estar a disposició del senyor Carner i la seva dona per acompanyar-los per Barcelona quan em necessitessin. No em va explicar què hauria de fer exactament, ni l'honorari, ni si em pagarien la quantitat que el Miquel, el meu germà, havia esmentat, ni jo vaig gosar preguntar-ho, perquè notava que, a pesar de la veu suau i el to amable amb què em parlava, volia enllestir aviat. Vam quedar que ens trobaríem l'endemà a la una en punt a l'aeroport, davant de la porta d'arribades internacionals.

Jo no havia sentit parlar mai de Josep Carner i no esperava que a l'aeroport hi hagués tanta gent. Hi vaig arribar molt tard, a dos quarts de dues tocats. La vigília havia begut massa i tenia l'estómac regirat i el cap espès, com encoixinat per dintre per un baf que em desdibuixava el fil de les converses que sentia al voltant. Encara em ressonava al cap «White Room», d'Eric Clapton, «(I Can't Get No) Satisfaction», dels Rollings, i el retruny dels altaveus de Les Enfants Terribles, la discoteca a la qual havia anat a parar a les tres de la matinada amb dos amics amb els quals sortia habitualment, el Quim i el Ricard.

Abans havíem passat pel London i hi havia vist la Mariona amb unes amigues. Ens coneixíem d'haver-nos fummat un porro a La Enagua, feia dues o tres setmanes. A mi m'agradava, i ella ho sabia. Ens havíem saludat amb un gest i ens havíem vigilat des d'una punta a l'altra del bar, però m'havia faltat decisió per apropar-me a parlar-hi. No volia forçar-ho: havia de venir bé. L'havia perdut de vista i, al cap d'una estona, l'havia tornat a veure a Les Enfants Terribles, al bell mig d'un núvol de fum. M'havia jurat que no tornaria a badar. El Ricard es

va trobar unes conegudes i es va enganxar a una d'elles amb aire de no voler desaprofitar la nit. Jo vaig intercanviar un parell de frases amb una de les altres dues sense deixar de mirar la Marionna de cua d'ull, no fos cas que se n'anés altre cop. Hi havia moments que em feia l'efecte que m'esperava. Era una mirada que prometia sense prometre, que tirava la pedra sense ensenyar la mà. En altres moments, semblava desentendre's de mi.

M'hi vaig apropar. La música era cada cop més forta i les llums anaven de bòlit, alternant l'enlluernament amb la foscor absoluta. Tota la sala era un gobelet atapeït de cossos que saltaven i xocaven i es barrejaven al dictat d'un compàs frenètic. Impossible no abandonar-s'hi. Semblàvem un sol organisme agitant-se sense parar, una mena de monstre de molts caps i cames incapaç d'estar-se quiet. Si l'infern era allò, ¿qui volia anar al cel? No sabia què dir-li. Mai no he tingut gaire habilitat en aquestes situacions. Em vaig posar a ballar al costat d'ella i de les seves amigues, atent només a la conversa dels cossos en moviment, i, quan em va semblar que ella ja no en tenia més ganes, em vaig armar de valor i li vaig proposar que ens en anéssim. Em va preguntar a on i li vaig dir que on volgués, a fer un volt.

A fora, de sobte astorats de sentir-nos sense haver de cridar, vam arrencar a caminar cap a la Rambla per Conde del Asalto, sense fer cas de les mirades tèrboles dels policies de guàrdia de la comissaria que hi havia a una vintena de metres de la porta de la discoteca, unes mirades que venien a dir que, si no fos perquè tenien ordres de no perdre el temps amb estudiants esgarriats com nosaltres, estarien molt contents de fer-nos passar un tràngol. Amb les façanes que negrejaven, les voreres estretes i l'empedrat brut, el barri traspuava una misèria secular.

No hi havia ni una ànima. Les nostres passes ressonaven en els carrers buits. Si haguéssim trobat cap lloc obert, potser encara hauríem fet una copa més. Per sort, a la Rambla ja estava tot tancat.

Vam anar caminant cap a casa d'ella, un tercer pis de la Barceloneta que compartia amb dues companyes. Al passeig de Colom, hi flotava una mica de boira baixa, impregnada de la sal del mar. Al fons, alçant-se com una ombra ominosa sobre els reflexos vidriosos del port, s'endevinava la mola de Montjuïc. Feia una mica d'aire i la humitat se'ns ficava als ossos. Li vaig explicar que m'havien agafat per ajudar un poeta que tornava de l'exili, un tal Josep Carner, i que l'endemà havia d'anar a l'aeroport a esperar-lo.

—Josep Carner! —va exclamar—. ¿Torna a Barcelona? ¿I com t'ho has fet perquè t'escollissin a tu?

Vaig dir que havia estat una carambola i que encara no sabia què hauria de fer ni quants dies em necessitarien. Abans d'endinsar-nos a la Barceloneta, vam passar per la vora del port. L'aigua, fosca i tèrbola, exhalava una sentor espessa de petroli i de peix podrit. La Mariona, fent amb la mà el gest de tapar-se el nas, va dir que tothom anomenava aquell lloc el racó de la merda, perquè s'hi acumulava tota la porqueria del port.

L'edifici en què vivia, en un carreró que donava a una plaça, davant del mercat, era molt rònc, no tenia ascensor, i el pis era esquifit. La seva habitació estava endreçada, amb el llit fet i, al damunt, una renglera de coixins de colors adossats a la paret. Devien ser quarts de cinc de la matinada. Va posar una cinta de Georges Moustaki i em va preguntar si no tenia gana. Li vaig dir que sí, però ens vam engrescar, àvids l'un de l'altre, i ja no vam tornar a pensar a menjar res.

Entre una cosa i l'altra, jo havia arribat a casa que ja era de dia i no devia haver dormit més de tres hores. La mare m'havia despertat a dos quarts d'onze. Havia ronsegat al llit tant com havia pogut, pensant que em sobrava temps, m'havia dutxat i, abans de sortir cap a l'aeroport, m'havia entretingut mentre esmorzava escoltant una discussió entre el pare i l'oncle Esteve, que eren a la biblioteca. Segurament tenien la porta tancada, però cridaven tant que se sentia amb claredat tot el que deien. «És culpa teva!», engegava el pare, en un to que no podia ser més aspre. «Si en comptes de dedicar-te a l'empresa, t'haguessis buscat una amiga i li haguessis posat un pis, ara no estaríem així». «Això no és veritat!», deia l'oncle Esteve, traient foc pels queixals. «Saps perfectament el que va passar i qui en va tenir la culpa. No em facis parlar!». I el pare: «Si m'haguessis fet cas quan et vaig proposar vendre l'empresa als francesos, ens hauríem salvat». I l'oncle, rotund: «Ens en donaven una misèria!». I el pare: «¿I què? Ara ho perdrem tot». No era la primera vegada que els sentia discutir. Darrerament estaven sempre com gat i gos. La mare havia prohibit l'entrada a casa a l'oncle, perquè estava tipa de sentir-los, però l'oncle venia igualment. Deia que havien de prendre decisions, que altrament no els salvaria ningú de la ruïna.

Al carrer, la llum del sol em va ferir els ulls. Vaig agafar un autobús fins a la plaça Espanya, conscient que feia tard. Quan vaig arribar a la parada, l'autobús de l'aeroport acabava de sortir i vaig haver d'esperar fins al següent. Eren dos quarts i mig d'una, impossible que arribés a l'hora. Em sentia estúpid. Havia calculat malament el temps que necessitava, com sempre.

Vaig arribar a l'aeroport a dos quarts de dues, avergonyit, i em vaig alegrar molt de veure que hi havia tanta

gent, perquè això volia dir que el senyor Carner encara no havia arribat. Amuntegant-se davant de les portes de vidre que donaven a la sala de la duana, hi havia almenys dues-centes persones, i al bar i escampades pel vestíbul encara n'hi devien pul·lular un centenar més. No era un grup uniforme, però tampoc una massa heterogènia com la que podia coincidir en un cinema o al carrer en un moment determinat. Era una barreja estranya. Hi havia grups de gent gran que era com si sortissin de missa, amb vestits foscos, cranis despoblats i corbates de tonalitats respectables, però també hi havia homes i dones entre els trenta i els quaranta anys que haurien pogut encaixar en una galeria d'art o en l'estrena d'una obra de teatre compromès, amb americanes de pana, túniques de colors vius i collars i penjolls vagament orientals, i hi havia colles d'estudiants que semblava que esperaven un senyal per treure pancartes i banderes i posar-se a cridar consignes contra el règim, amb cabells llargs, barbes, texans i botes de couro.

No m'acabava de creure que tots haguessin vingut a esperar l'illustre exiliat, però tampoc no trobava normal que un divendres a aquella hora hi hagués aquella gentada a l'aeroport sense fer res. Si no volia quedar malament del tot, havia de trobar el senyor Manent i disculpar-me abans que no arribés el senyor Carner, però amb tota aquella gernació no el veia. Vaig pensar que potser l'havien deixat passar a esperar-lo a dintre. Tothom estava pendent de les portes de les arribades internacionals, però no sortia ningú. Al meu costat, una noia va assenyalar un home de barba blanca: «Mira, és en Pere Quart», va dir al noi que l'acompanyava. Més enllà hi havia un home amb un nen a coll que duia una barretina vermella. L'expectació era màxima. Em vaig obrir camí com vaig po-

der fins a davant de tot, mirant a una banda i l'altra, i a la fi vaig veure el senyor Manent amb una colla de senyors encorbatats, tots si fà no fà de la seva edat.

—Ah, ja ets aquí! —va dir, alleujat—. Em sembla que l'avió acaba d'aterrar. Mireu, Ramon, aquest és el noi que acompanyarà el mestre. —Em va presentar a un dels senyors que tenia al costat, un senyor molt baixet, calb, amb el crani rodó, molt lluent, i les celles molt poblades, sense donar-me temps per disculpar-me—. Es diu Lluís i estudia segon de Dret. El senyor Aramon és secretari de l'Institut d'Estudis Catalans —va afegir, adreçant-se a mi.

El senyor Aramon em va estrènyer la mà i em va dir que el senyor Carner era gran i estava molt delicat de salut, i que necessitava algú com jo que l'ajudés.

—Convé que facis tot el que puguis per evitar que es cansi, ja t'ho deu haver explicat el senyor Manent.

Vaig dir-li que sí, fingint més convicció de la que tenia, i el senyor Aramon es va desentendre de mi i es va posar a parlar amb un home de perfil enèrgic i cabells platejats. Estaven tots nerviosos, expectants.

—Quan arribi el mestre —em va dir el senyor Manent—, anirem a l'hotel Balmoral, a la Via Augusta tocant a la Diagonal, que és on s'allotjarà, i allà t'explicaré el programa per als propers dies, ¿entesos?

Començaven a sortir els primers passatgers. El senyor Manent i el senyor Aramon van estirar el cap, tensos com atletes a punt de començar una cursa. Vaig sentir un home que, dirigint-se en castellà amb un fort accent andalús a la dona que l'acompanyava, es va estranyar que hi hagués tanta gent a l'aeroport. Entre els viatgers que arribaven, molts parlaven francès. Devien ser del vol de Brusselles. Jo tenia ganes d'anar a fora a respirar aire fresc. Aquella gernació em sufocava.

Quan Josep Carner va sortir, amb abric, bufanda i barret, agafat de la dona, una onada de murmuris va recórrer la gent que l'esperava. L'aire ranci, d'home d'un altre temps, era inconfusible, i la cara mig d'astorament mig d'il·lusió, de no acabar-se de creure's que era de debò a l'aeroport de Barcelona i que tota aquella multitud havia vingut a rebre'l, també.

—Ja és aquí —va dir el senyor Manent, tot frisós, saludant amb la mà sense adonar-se que era molt difícil que Josep Carner el veiés—. Agafa les maletes, corre! —em va ordenar, assenyalant un home que caminava darrere de l'exiliat amb tres maletes de pell, una de molt grossa i les altres dues més petites.

La gent es va precipitar cap a les portes de vidre. Les empentes em recordaven l'atapeïment de Les Enfants Terribles. Josep Carner arrossegava els peus recolzant-se en la dona, que portava un abric d'astracan descordat, amb un mocador molt gros lligat al coll, i somreia com la primera dama d'una gran potència. Una noia li va oferir un ram de roses i ella el va agafar amb els ulls espurnejants de satisfacció. La gent aplaudia i a Josep Carner se li van negar els ulls. Tothom volia tant sí com no ser el primer a estrènyer-li la mà. El senyor Manent no aconseguia atansar-se-li per donar-li la benvinguda. Vaig intentar arribar fins a l'home que portava les maletes, però no vaig poder. Massa gent. Al costat de Josep Carner, hi havia un senyor vestit de fosc que l'escortava amb posat sever. Els altres el miraven amb respecte o desconfiança, sense apropar-s'hi gaire. Em va semblar que devia ser un prebost del règim. Vaig optar per deixar-los passar i apropar-m'hi des de darrere. Obrint-me pas com vaig poder vaig aconseguir arribar fins a l'home de les maletes i agafar-n'hi una. Era un maleter de l'aeroport i em va dir que

no em preocupés, que les altres ja les portaria ell. No es devia voler perdre la propina. Vaig veure com el senyor Manent abraçava Josep Carner amb efusió i agafava totes dues mans de la dona, afectuosament. Més formal, el senyor Aramon va donar la mà a l'exiliat i va besar la de la dona. Després, tots dos van encaixar amb el prebost que els acompanyava, amb un posat deferent però distant, com per obligació.

El grup avançava lentament, perquè tothom volia saludar l'exiliat, veure'l de prop, dir-li alguna cosa. Josep Carner estrenyia mans i escampava somriures. Quan van sortir a l'exterior de l'aeroport, m'hi vaig apropar pensant que ara el senyor Manent em presentaria al senyor Carner. Un grup de gent va desplegar una bandera i una pancarta: *Benvinguts a Catalunya!* La gent l'aclamava: «Car-ner! Car-ner!». Es van sentir visques a Catalunya i tothom va arrencar a aplaudir i a corejar: «Lli-ber-tat!, lli-ber-tat!, lli-ber-tat!». El prebost va allargar la cara i va empènyer Josep Carner i la seva dona cap a un Dodge que esperava a la vorera. El maleter va ficar les maletes al portaequipatges i va agafar la propina que el senyor Manent li va allargar abans d'entrar en un altre cotxe amb el senyor Aramon. Jo vaig tenir el temps just de ficar-hi la maleta que portava, també. Els cotxes van arrencar i un grup va tornar a aplaudir i a cridar visca Catalunya. Després, la gent es va anar dispersant a poc a poc. Vaig buscar la parada de l'autobús per tornar a Barcelona, sorprès que se n'haguessin anat sense dir-me què havia de fer.